

Predmet C-230/23**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

13. travnja 2023.

Sud koji je uputio zahtjev:

Ondernemingsrechtbank Gent Afdeling Gent (Belgija)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

16. veljače 2023.

Tužitelj:

CV REPROBEL

Tuženik:

NV COPACO BELGIUM

Predmet glavnog postupka

Tužitelj – CV REPROBEL (u daljnjem tekstu: REPROBEL) – zahtijeva u bitnome da se tuženiku naloži plaćanje 28 614,49 eura (uključujući PDV) zbog neplaćenih računa i plaćanje naknade štete u iznosu od 2861,44 eura, sve zajedno s kamatama. Tuženik – NV COPACO BELGIUM (u daljnjem tekstu: društvo COPACO) – zahtijeva da se tužba odbije kao neosnovana.

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Ovaj zahtjev na temelju članka 267. UFEU-a tiče se pitanja je li institucija kojoj je država povjerila naplatu i raspodjelu pravične naknade u smislu članka 5. stavka 2. točaka (a) i (b) Direktive 2001/29, i preko koje država provodi nadzor, institucija protiv koje se radi svoje obrane pojedinac može pozivati na nespojivost nacionalne norme, koju ta institucija ističe prema tom pojedincu, s pravom Unije, ima li ta odredba direktive izravan učinak i mora li nacionalni sud izuzeti iz primjene nacionalnu normu koja je nespojiva s tom odredbom.

Prethodna pitanja

Je li institucija kao što je REPROBEL, u dijelu u kojem ju je država, na temelju kraljevskog ovlaštenja, ovlastila za naplatu i raspodjelu pravične naknade u smislu članka 5. stavka 2. točaka (a) i (b) Direktive 2001/29 koju utvrđuje država, i preko koje država provodi nadzor, institucija protiv koje se pojedinac, radi svoje obrane, može pozivati na nespojivost nacionalne norme, koju ta institucija nastoji istaknuti prema tom pojedincu, s pravom Unije?

Je li za davanje odgovora na to pitanje bitno to da nadzor, koji država provodi preko te institucije, obuhvaća među ostalim:

- o obvezu te institucije da preslike svojih zahtjeva za pružanje informacija obveznicima plaćanje naknade, koji su potrebni za naplatu i raspodjelu naknade za reprografiju, stalno dostavlja nadležnom ministru, tako da taj ministar uvijek bude obaviješten o tome na koji način institucija izvršava svoje pravo nadzora i da može odlučiti je li primjereno, ministarskim dekretom, utvrditi sadržaj, broj i učestalost zahtjevâ za pružanje informacija, a da pritom u što manjoj mjeri ometa djelatnosti ispitanika;
- o obvezu institucije da osobu koju je ministar ovlastio pozove da zahtjev za pružanje informacije potreban za razmjernu naplatu naknade za reprografiju, pošalje obveznicima naknade, trgovcima, neovisno o tome je li riječ o trgovcima na veliko ili malo, leasing društvima ili društvima za održavanje uređaja, ako obveznik naknade nije sudjelovao u naplati, pri čemu je institucija također obvezna dostaviti nadležnom ministru presliku tog zahtjeva, tako da taj ministar može utvrditi sadržaj, broj i učestalost zahtjevâ za pružanje informacija, a da pritom u što manjoj mjeri ometa djelatnosti ispitanika;
- o obvezu institucije da zatraži odobrenje nadležnog ministra za pravila o raspodjeli naknade za reprografiju kao i svaku drugu izmjenu koju ona poduzme s tim u vezi;
- o obvezu institucije da od nadležnog ministra zatraži odobrenje za prijavni obrazac koji ona izda i bez kojeg se on ne smije izdati?

Je li za davanje odgovora na pitanje bitno i to da institucija raspolaže sljedećim ovlastima:

- o ovlašću zahtijevati sve informacije potrebne za naplatu naknade za reprografiju od svih osoba koje su obveznici naknade, obveznici doprinosa, trgovci, neovisno o tome je li riječ o trgovcima na veliko ili malo, leasing društvima ili društvima za održavanje uređaja. Pri tome, svaki zahtjev mora uvijek sadržavati upozorenje o kaznenopravnim sankcijama koje se izriču u slučaju nepoštovanja određenog roka ili davanja nepotpunih ili krivih informacija;

- o ovlašću zahtijevati od svakog obveznika naknade da dostavlja sve informacije u vezi s reproduciranim djelima koje su potrebne za raspodjelu naknade za reprografiju;
- o ovlašću da od Administratie der Douane en Accijnzen (Uprava za carinu i trošarine, Belgija), Administratie van de btw (Uprava za porez na dodanu vrijednost, Belgija) i Rijksdiensta voor Sociale Zekerheid (Nacionalni ured za socijalnu sigurnost, Belgija) dobije sve informacije potrebne za provedbu svoje zadaće?

Imaju li članak 5. stavak 2. točke (a) i (b) Direktive 2001/29 izravan učinak?

Mora li, na zahtjev pojedinca, nacionalni sud izuzeti iz primjene nacionalnu normu, ako ta norma koju je država propisala nije u skladu s člankom 5. stavkom 2. točkama (a) i (b) Direktive 2001/29, osobito jer ta norma, koja nije u skladu s prethodno navedenim člankom, obvezuje tog pojedinca na plaćanje davanja?

Navedene odredbe prava Unije

Članak 5. stavak 2. točke (a) i (b) te uvodna izjava 52. Direktive 2001/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu (u daljnjem tekstu: Direktiva 2001/29)

Navedene odredbe nacionalnog prava

Koninklijk besluit van 30 oktober 1997 betreffende de vergoeding verschuldigd aan auteurs en uitgevers voor het kopiëren voor privé-gebruik of didactisch gebruik van werken die op grafische of op soortgelijke wijze zijn vastgelegd (Kraljevski dekret od 30. listopada 1997. o naknadi za autore i izdavače za reproduciranje s ciljem privatne uporabe ili didaktičnim ciljem djela fiksiranih na grafičkom ili analognom mediju) (u daljnjem tekstu: Kraljevski dekret)

Wet van 22 december 2016 tot wijziging van sommige bepalingen van het boek XI van het Wetboek van economisch recht (Zakon od 22. prosinca o izmjeni nekih odredaba Knjige XI. Trgovačkog zakonika)

Kratak prikaz činjeničnog stanja i glavnog postupka

- 1 REPROBEL u biti zahtijeva da se društvu COPACO naloži plaćanje 28 614,49 eura zbog neplaćenih računa i plaćanje naknade štete u iznosu od 2861,44 eura, sve zajedno s kamatama. Društvo COPACO zahtijeva da se tužba odbije kao neosnovana.

Bitni argumenti stranaka glavnog postupka

- 2 Društvo COPACO poziva se na navodnu nespojivost odredaba Kraljevskog dekreta od 30. listopada 1997., kojima je predviđena dvojaka naknada za reproduciranje djela na grafičkom ili analognom mediju s ciljem privatne uporabe ili didaktičnim ciljem – paušalna naknada i razmjerna naknada – s člankom 5. stavkom 2. točkama (a) i (b) Direktive 2001/29, kojima je državama članicama, koje pravo reproduciranja preuzmu u svoj pravni poredak, dopušteno da predvide iznimke od toga.
- 3 Kao odgovor na presudu od 12. studenoga 2015., *Hewlett-Packard Belgium*, C-572/13, u kojoj je Sud odlučio da se članku 5. stavku 2. točkama (a) i (b) Direktive 2001/29 protivi sustav reprografije koji je razvila Belgija i koji sadržava naplatu paušalnih naknada, društvo COPACO prekinulo je plaćati svoje račune od studenoga 2015. do siječnja 2017. pa čak i nakon toga. U ožujku 2017. na snagu je stupilo novo belgijsko uređenje reprografije. Dakle, neplaćeni računi potječu iz vremena prije stupanja na snagu novog uređenja.
- 4 Prema navodima društva COPACO, članak 5. stavak 1. točke (a) i (b) Direktive 2001/29 imaju izravan učinak.

REPROBEL dovodi u pitanje bezuvjetnost, jasnoću i preciznost članka 5. stavka 2. točkama (a) i (b) Direktive jer je državama članicama ostavljena sloboda hoće li prema vlastitoj diskrecijskoj ocjeni predvidjeti ograničenja i pobliže formulirati pravičnost naknade. Društvo COPACO se tome suprotstavlja tvrdnjom da su točan kontekst te odredbe i zahtjev da ona mora biti bezuvjetna, jasna i precizna, oblikovani tumačenjima Suda, za koja je ta odredba već dala povoda.

- 5 Osim toga, REPROBEL za sebe smatra da zbog različitih razloga nije državna institucija. Društvo COPACO zastupa suprotno stajalište.

Kratak prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 6 Sud koji je uputio zahtjev utvrđuje da odredbe direktive proizvode izravan učinak na pravo države članice načelno tek nakon svojeg prenošenja u nacionalno pravo.

Sud je presudom od 18. studenoga 2004. opomenuo Belgijsku Državu zbog zakašnjelog prenošenja Direktive 2001/29 koja je morala biti prenesena najkasnije do 22. prosinca 2002. (presuda od 18. studenoga 2004., *Komisija/Belgija*, C-143/04).

U iznimnim slučajevima te ako direktiva nije pravovremeno prenesena u belgijsko pravo i nije moguće tumačenje u skladu s direktivom, nacionalne odredbe moraju ustupiti mjesto odredbama prava Unije sadržanima u direktivi i odredbe direktive treba primijeniti kao uređenje belgijskog pravnog poretka. Kao što proizlazi iz prethodnih točaka 4. i 5., stranke zastupaju različita stajališta u pogledu ispunjavanja pretpostavki za takav slučaj.

- 7 Sud koji je uputio zahtjev smatra da je pitanje je li REPROBEL državna institucija važno da bi se moglo utvrditi postoji li horizontalni spor (između pojedinaca) ili vertikalni spor (između pojedinca i države ili njezinih tijela). U potonjem slučaju postoji, po potrebi, mogućnost izravnog pozivanja na odredbe direktive. Točno tumačenje pojma „državna institucija” dovodi i dalje do prijepornih stajališta koje ne doprinose pravnoj sigurnosti, a isključivo je Sudu pridržano pojašnjenje pitanja, treba li REPROBEL smatrati državnom institucijom u smislu prava Unije.
- 8 Za slučaj da se ovaj predmet odnosi na vertikalni spor, pojedinac se može u odnosu na državu ili njezina tijela izravno pozivati na odredbe direktive, ako su te odredbe bezuvjetno, jasno i dovoljno precizno sastavljene. Stranke nisu suglasne oko toga je li to ovdje slučaj.
- 9 Prema stajalištu suda koji je uputio zahtjev, uvjet bezuvjetnog, jasno i dovoljno preciznog izričaja ispunjen je čim su države članice obvezane na određeno ponašanje i/ili im je nametnuta jasna i točna obveza u pogledu rezultata.

Utvrđenje da se državama članicama odobravaju mogućnosti odabira očito nije nespojivo sa zahtjevom da odredba direktive bude bezuvjetna i dovoljno precizna (presude od 12. veljače 2009., Cobelfret, C-138/07, i od 17. ožujka 2022., Daimler, C-232/20).

- 10 Potreba za tumačenjem mogla bi proizaći ne samo zbog nepreciznosti ili nejasnoće odredbe direktive, nego i zato što je tumačenje potrebno u određenom slučaju, a da se pritom sama jasnoća, preciznost ili bezuvjetnost odredbe ne dovode u pitanje.

Takvo je tumačenje isključivo na Sudu, a ne na nacionalnim sudovima.

- 11 U središtu je ovog predmeta tumačenje pojma „pravična naknada” kojim se Sud u prošlosti bavio u različitim presudama donesenima povodom zahtjevâ za prethodnu odluku o detaljnijem tumačenju sadržaja tog pojma, pri čemu, međutim, nije bilo utvrđeno da je riječ o neprecizno ili nejasno sastavljenoj odredbi.